Уурагт тэжээлийн үйлдвэрлэлд буурцагт өвсний роль

Бүх төрлүүдийн химийн бодисуудаас (нүүрс ус, өөх, менаралын давсууд)амьтан ургамалд байдаг уураг хамгийн чухал роль гүйцэтгэдэг.

Уураг бол мах, сүү, ноос, өндөг мэт ямарч бүтээгдэхүүнийг бүрэлдүүлэгч гол цогцос нь болдог. Бүх амьтан ба ургамлын эсээс өөрийн бүх шинж чанараа раа тахианы өндөгний уурагтай төсөөтэй бодисыг ямар нэг хэмжээгээр гарган авч байна.

Ийм учраас түүнийг уургийн бодисууд ба энгийн уураг гэж нэрлэдэг.

Уургийг заримдаа протеинууд ч гэж нэрлэдэг, үүний учир нь уураг бол амьдралын анхдагч зүйл учраас (грекээр протос нэгдүгээр зэргийн чухал) ингэж нэрлэдэг болжээ.

Амьтны биеийн хуурай жингийн 45 хувийг уургийн бодис эзэлдэг ба заримдаа 80 хувийг нь ч органик бодис эзэлдэг байна. Хэрэв амьтны биеийн 10 хувийг хуурай бодис эзэлдэг гэж үзвэл, түүний 50 хувийг уураг эзэлдэг байна.

Энэ хэмжээний уургийг төмөр замын дөрвөн тэнхлэгт вагонд ачихад дэлхийн бөмбөрцөгийг экватроор нь 60 сая дахин ороох жишээтэй тийм их ачаа юм. Дээрх тоо баримтаас үзвэл дэлхийн бөмбөрцөг дээр хамгийн их тархсан бодисын нэг бол уураг гэдэг нь тодорхой харагдаж байна.

Бүх төрлийн органик бодисын нэгдэлд азотын бодис заавал агуулагдаж байдаг.

Уургийн бодисын хамгийн онцлог шинж чанар нь түүнийг юугаарч сольж болдоггүйд оршино.

Хуурай бодист агуулагдаж байгаа уургийг химийн задлан шинжилгээгээр тодорхойлоход дунджаар 50—55 хувь нь нүүрстөрөгч, 22—23 хувь нь хүчилтөрөгч, 6,5—7,4 хувь нь устөрөгч, 15-18 хувь нь азот, 0,3-2,5 хувь хүхэр, зарим уургийн нэгдэлд -зохих хэмжээний фосфор оролцдог байна.

Уургийн молекулийн доторх азот, бусад элемент нь яаж байрлаж байгаагаар түүний тусгай шинж чанарыг тодорхойлж байдаг.

Амьтны тэжээлийн жорноос тос, нүүрс ус (цардуул саахар)-ыг удаан хугацаагаар хасвал түүний организмын бүтэцэнд мэдэгдэхүйц эрс өөрчлөлт гардаггүй боловч түүний тэжээлээс уургийг нилээд хэдэн өдрөөр хасвал бүтээгдэхүүнт чанар нь буурч, биеийн байдал нь доройтно. Харин удаан хугацаагаар ууралгүй тэжээлээр тэжээхэд тэд нь үхэхэд хүрдэг.

Ийм учраас ХАА—н бүх ажилчид ялангуяа малчид малын өдөр дутмын тэжээлийн жоронд уурагт тэжээлийг заавал оролцуулан өгч байхыг мартаж болохгүй. Мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн сүү, мах, бяслаг, өндөг болон бусад зүйл нь хүмүүсийн уурагт тэжээлийн гол зүйл болдог. Уурагт тэжээл бол малын тэжээлийн баазын ерөнхий хэмжээг нэмэгдүүлдэгээр барахгүй хүмүүсийн хүнс тэжээлийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэхэд шийдвэрлэх ач холбогдолтой юм. Холимог ба ногоон тэжээлийг үйлдвэрлэх, түүнчлэн тэжээлийн жоронд химийн азотот бүтээгдэхүүн Мочевин (давс, аммон, амино хүчил гэх мэт) оролцуулж байх нь чухал.

Одоогоор бид уургийн дутагдлыг бүрэн арилгаж чадаагүй байна.Өргөн дэлгэрсэн таримал буурцагт өвс гэрийн хушаангар царгас зэргийн ургац ба тариалах талбайг нэмэгдүүлэх, тэдний тэжээлийн бодисыг алдагдуулахгүй хадгалахад гол анхаарлаа хандуулах хэрэгтэй.

Одоо дэлхий дээр зөвхөн улаан царгас ба гэрийн хошоонгор 40 сая гаруй га—г эзэлж байна.ХАА—н үйлдвэрлэлийн хөгжилтөд буурцагт тарималууд бол үнэлж баршгүй чухал зүйл юм. Нэрт эрдэмтэн К. А. Тимирязев «газар тариаланчдын хөдөлмөрийн бүтээмжийг нэмэгдүүлэхэд үйлдвэрлэлийн ээлжлэн тариалалтанд царгас бусад буурцагт ургамлуудыг заавал оролцуулж байх нь чухал» гэж бичиж байжээ

Буурцагт өвс бол мал аж ахуйд уургийг гаргаж өгөөд зогсохгүй газрын хөрсний найрлага бүтэцийг өөрчлөн сайжруулах тэдний буурцагны бактеруудийн үйл ажиллагааны үр дүнд хуримтлагдсан азотын бодисоор хөрсийг баяжуулдаг юм.

Эдгээр бактерууд нь 1 га газрын дээрх агаараас 80000 тонн азотыг биедээ шингээн авч 100—150 кг/га ургамалд ашиглагдах хэлбэрийн цэвэр азотыг ялгаруулан гаргадаг байна.

Буурцагт өвс агуулагдаж байгаа уургийн хэмжээ ба тэжээллэгийн ерөнхий чанараараа бусад үет өвснөөс давуутай болох нь химийн задлан шинжилгээгээр харагдаж байна.

Нэгж талбайгаас ижил хэмжээний буурцагт ба үет өвсийг хураан авахад буурцагт өвсний хуурай бодис үет өвснөөсөө 40 хувийн илүү протеинтэй байдаг.

Энэ чанараараа тэжээлийн уургийн балансыг эрс нэмэгдүүлж байдаг. Ер нь буурцагт өвс бол ХАА-н уурагт тэжээлийн гол эх булаг нь юм.

Иймд мал аж ахуйн хөгжилтнйг эрчимжүүлэн явуулахын тулд буурцагт тэжээлийг зохих хугацаанд нь хураан авч түүний шим тэжээлийг нь алдагдуулалгүй зөвөөр хадгалан ашиглах хэрэгтэй.

Орос хэлнээс агрономч
М. Нямаа орчуулав.

Уриалга хүлээн авав

Саяхан МХЗЭ—ийн Төв Хорооноос ХАА—н үйлдвэрлэлд ажиллаж байгаа МХЗЭ—ийн гишүүд залуучуудад хандаж гаргасан уриалгыг хүлээн авах цуглаан Дэлгэрхаан сумын төвд боллоо. Цуглаан дээр сумын МХЗЭ—ийн үүрийн дарга Лүндэг, барилгачин Ганхүү нар үг хэлж, МХЗЭ—ийн гишүүд залуучуудын хүчээр 150-200 бод малын багтаамжтай хашаа 4,уурхайн худаг 3—ыг барихаар үүрэг авлаа.

М. Баатар

Эмчийн зөвлөлгөө

Трихмонат

Трихмонат нь празит шимэгч хорхойн төрөл юм.

20—36 микрон урт биетэй, өвөрмөц хөдөлгөөнтэй байдаг.

Морфологийн хувьд бэлэг эрхтний, гэдэсний, амны хөндийн трихмонат гэж 3 ангилна.

Эд бүгд тус тусдаа өвөрмөц шинжтэй байна.

Гадаад орчинд тэсвэр муутай, нарны гэрэл, өндөр температурт амархан үхнэ.

Гэвч бэлэг эрхтний салслаг бүрхүүл, хөнжил, цагаан даавуу зэрэгт 1—2 цаг заримдаа 5—6 цаг хүртэл тэсвэрлэн, цааш дамжин халдварлана.

1962 онд И. К. Падченко ажиглахдаа усанд орсны анхны 5—8 минутын дотор уг бүх усны 82—86 хувь нь 30—32 минутын дараа 97—99 хувийг хүртэл үржин өсдөг болохыг олжээ.

Олонхи тохиолдолд бэлгийн хэлбэрийн трихмонат байна.

Ихэнх авторууд бичихдээ бүх эмэгтэйчүүдийн 40—60 хувийг өвчлүүлдэг гэж үзжээ.

Чухам иймээс дан ганц эмэгтэйчүүдийн өвчин мэтээр үзэж иржээ. Манай нөхцөлд энэ өвчин ихэвчлэн эмэгтэйчүүдэд илүүтэй ихээр тохиолдох ба ялангуяа трихмонатаас үүссэн кольпит жирэмсний үеийн трихмонат илүүтэй ихээр үзэгдэж байна.

Энэ нь хувийн ариун цэврийг муугаар сахисантай холбоотой юм. Трихмонат нь янз бүрийн насны хүнийг өвчлүүлнэ.

Ажиглалтаас үзэхэд шинэ төрсөн нялх хүүхдээс эхлээд 78 нас хүртэл тохиолдоно.

Гэвч ихэвчлэн 18—45 насны эмэгтэйчүүдийг илүү ихээр өвчлүүлнэ. Эмчилгээний хяналтанд байгаа эмэгтэйчүүдийн байдлаас үзэхэд зарим эмэгтэй хичнээн эмчлүүлэвч эдгэрэхгүй юм.

Өөрт зовнууртай байна гэж ирдэг. Энэ нь трихмонат эмчлэгдэхгүй байгаа хэрэг бишээ.

Учир нь тэр эмэгтэй зөвхөн өөрийгөө эмчлүүлээд харин гэр бүлээ эмчлүүлээгүйгээс болсон хэрэг. Үүнээс болж хавьталын замаар дахин дахин халдварлаж өвчилдөг байна.

Энэ өвчний клиник шинж нь эрэгтэйчүүдэд бүдэг үзэгдэх тул эрэгтэйчүүд өөрийгөө өвчилсөн болохыг тэр болгон мэддэггүй байна.

Харин эмэгтэйчүүдийн хувьд доошоо цагаан юм ихээр гарах улмаар идээ бээр гарах, бэлэг эрхтэн хорсож загатнах, өнгөц улайж хорсох, үрэвсэх зэрэг шинжүүд тодорч, нойрондоо мууддаг.

Иймээс энэ өвчнөөр өвчилсөн эмэгтэйчүүд эмнэлгийн газар ирэх ба харин эрэгтэйчүүд тэр болгон ирдэггүй.

Эрэгтэйчүүд энэ өвчнөөр өвчилж болохыг 1894 онд Ф. Маршан, К. Миури, Г. Док нар бичиж байжээ.

1827 онд Чапек гэдэг хүн шинэ нэр томъёолон гаргажээ.

Үүнд: Эрэгтэйчүүдийн трихмонат буюу«трихмонатиый уретрит» гэдэг нэр гаргав. Энэ хүний ажиглалтаар 5 мянган тохиолдолд эрэгтэйчүүдээс трихмонатны халдвар дамжсан байна. Перпаратыг авч дуран авайд харахдаа шээдэг сүвнээс материалыг авч үздэг.

Эрэгтэйчүүдийн трихмонат нь хөдөлгөөн бага байна.

Олонх тохиолдолд эрэгтэйчүүд нь халдвар авсанаас хойш нууц үе, хуурамч нууц үе ихтэй, дундаж нууц үе нь эрэгтэйчүүдэд халдвар авсанаас хойш 1—2 долоо хонодог. Трихмонат байрлах орчин нь эрэгтэйчүүдийн шээдэг сүв бэлэг эрхтний толгой, зарим үед Простатийн булчирхайд байрладаг.

Энэ өвчний халдварласан үеийн тодорхой клиникийн шинжээр нь 3 үе болгодог. Үүнд:

Хурц, хурцавтар үе, архаг үе гэж ангилна. Гэвч энэ бүх шинж нь эрэгтэйчүүдэд маш бүдэг юм.

Чухам ийм учраас трихмонатаар өвчилсөн эмэгтэйчүүд бүр гэр бүлдээ трихмонатын шинжилгээ хийлгэж онош тодорвол гэр бүлээ эмчлүүлэх хэрэгтэй.

Трихмонатаар үүсэх өвчин нь хавьталын замаар илүүтэй их халдварлах тул халдварт арьс өнгөний өвчинд оруулж, диспансерийн хяналтын журмаар эмчлэх нь зүйтэй байна.

Их эмч Ж. Доржготов

ТОВЧХОН

Жаргалантын САА—н ажилчны клубынхэн намрын их ажлыг тохиолдуулан тасаг, бригадын хадлангийн ажилд биечлэн туслаж уянгат сайхан дуу, уран сайхан бүжгээрээ олныг баясгаж байна. 9 хүний бүрэлдэхүүнтэй урлагийн энэ хэсгийнхэний тоглолтыг хадлан тариалангийн бригадынхан ихэд таашааж байгаагийн дотор Дуламсүрэн, Цэвэлмаа, Гэндэн нарын бүжиглэсэн «Анчин» бүжиг, Батхуяг, Адъяа нарын дуулсан «Намуун байгаль», «Хунгийн дуу» зэрэг дуу олонд гоц сонирхогдов.

* * *

Румыны коммунист намын, 3 мужийн намын хорооны төлөөлөгчид Жаргалантын САА—д саяхан зочлон очиж тэндэхийн намын байгууллагын, ажил байдалтай танилцаж ажлын туршлагаа харилцан солилцов.

* * *

МХЗЭ—ийн XV их хурал, аймгийн ХЗЭ—ийн 12 дугаар бага хурлыг угтсан ажил хөдөлмөр Жаргалантын САА—н залуучуудын дунд өрнөж байна.

Тус САА—н эвлэлийн гишүүд залуучууд САА—н хэмжээгээр хадах бүх хадлангийн 60 хувийг авч, 30 хувийг нь өвөл жөөнд татсаны дотор Цэдэн-иш ахлагчтай үхэр фермийн хадланчид бусдаасаа илүү чармайлт гарган ажиллав. Д.Базаррагчаа

Хариуцлагатай нарийн бичгийн дарга А. БАЯРМАГНАЙ

(Х—00959) «Анхдугаар таван жил» сонины үйлдвэрт хэвлэв.

Орон бүгдийн пролетари нар нэгдэгтүн!

Анхдугаар ТАВАН ЖИЛ

Төв аймгийн намын хороо, АДХ-н Гүйцэтгэх захиргааны сонин.

19 дахь жилдээ
№69 (1566)

1966 оны
9 дүгээр сарын 17

БЯМБА

Нөхөр Юмжаагийн Цэдэнбал

(Тавин насных нь ойд зориулав)

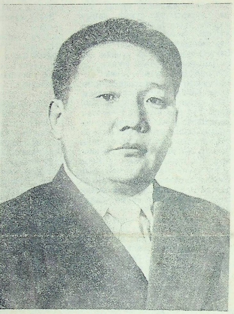

Монгол Ардын Хувьсгалт Намын Төв Хорооны нэгдүгээр нарийн бичгийн дарга, Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын Сайд нарын Зөвлөлийн дарга, БНМАУ—ын нам, төрийн гарамгай удирдагч, олон улсын коммунист хөдөлгөөний нэрт зүтгэлтэн нөхөр Юмжаагийн Цэдэнбалын тавин насны ой энэ оны 9 дүгээр сарын 17—нд болж байна. Нөхөр Цэдэнбал 1916 онд БНМАУ—ын Увс аймгийн Давст суманд ядуу малчны гэр бүлд төржээ. Түүний бие бага сургууль төгссөний дараа боловсролоо үргэлжлүүлэхээр Зөвлөлт Холбоот Улсад явж, ажилчны факультет, Санхүү—эдийн засгийн дээд сургуульд тус тус суралцаж төгсгөжээ. Эх орондоо буцаж ирээд нөхөр Цэдэнбал Улаанбаатар хотын санхүүгийн техникумд багш, хичээлийн эрхлэгчээр ажиллаж байв.

Нөхөр Цэдэнбал 1931 онд Монголын Хувьсгалт Залуучуудын Эвлэлийн гишүүнд элссэн бөгөөд 1939 оноос Монгол Ардын Хувьсгалт Намын гишүүн болсон юм. Нөхөр Цэдэнбал 1939 онд Улсын XXII бага хурлаар БНМАУ—ын Сангийн Яамны дэд сайдаар, дараа нь мөн яамны сайдаар томилогдож, Монголын худалдаа, аж үйлдвэрийн банкны ерөнхий хорооны даргын үүргийг хавсран гүйцэтгэж байв. 1940 онд хуралдсан МАХН—ын X их хурлаас нөхөр Цэдэнбал МАХН—ын Төв Хорооны гишүүнд, улмаар бүгд хурлаас Намын Төв Хорооны тэргүүлэгч гишүүн бөгөөд ерөнхий нарийн бичгийн даргаар сонгогджээ.

Монголын хувьсгал ардчилсан шатнаасаа социалист шатанд шилжиж байсан үед намаас нөхөр Ю.Цэдэнбалыг энэхүү өндөр тушаалд сонгон дэвшүүлж, түүнд асар их үүрэг хариуцлага, гүн итгэл хүлээлгэжээ. Нөхөр Цэдэнбал 1954 оны 4 дүгээр сар хүртэл МАХН—ын Төв Хорооны ерөнхий нарийн бичгийн даргаар ажиллахдаа, МАХН—ыг үзэл суртал, зохион байгуулалтын талаар бэхжүүлэх, БНМАУ—ыг социализмын замаар хөгжүүлэхэд чиглэгдсэн үр бүтээлтэй, олон талтай үйл ажиллагааг өрнүүлсэн юм.

Дэлхийн хоёрдугаар дайны хүнд жилүүдэд фашист түрэмгийлэгчдийг ялахад дөхөм үзүүлэхийн тулд Зөвлөлтийн армид туслах Монголын ард түмний хөдөлгөөнийг зохион байгуулах талаар нөхөр Цэдэнбал нам, төрийн бусад удирдагчдын хамт асар их чармайлт гаргахын зэрэгцээгээр Монголын Ардын Армийн Ерөнхий Командлагчийн орлогч, Улс Төрийн Газрын даргын хувьд тус орны батлан хамгаалах хүч чадлыг зузаатгах, армийн байлдааны болон улс төрийн бэлтгэлийг дээшлүүлэх, японы милитаризмыг бут цохиход армийн идэвхтэй оролцоог хангахын тул үлэмж зүтгэл гаргасан юм.

Дайны дараах жилүүдэд бүтээн байгуулах энх тайван хөдөлмөрийн үе эхэлж, БНМАУ—д социализмын үндэс суурийг тавьж хөгжүүлэх нарийн төвөгтэй зорилтууд нам, ард түмний өмнө тавигдахад нөхөр Ю.Цэдэнбал бүх бүтээлч хүч, эрчим чадлаа тус орны эдийн засгийн байгуулалтыг удирдах нам, төрийн удирдлагыг хүчтэй болгох, улс ардын аж ахуй, соёлыг хэтийн төлөвтэй хөгжүүлэх, ардын төрийг улам бэхжүүлэх, социалист ардчиллыг хөгжүүлэх, намын үзэл суртал—улс төр, зохион байгуулалтын ажлыг бүх талаар дээшлүүлэхэд чиглүүлэв.

Нөхөр Ю.Цэдэнбал энэ үед ерөнхий сайдын орлогч, Улсын Төлөвлөгөөний Комиссын даргын үүрэгт ажлыг хавсран хийж байсан бөгөөд 1952 оны 5 дугаар сард Сайд нарын Зөвлөлийн даргаар томилогдов. 1958 оны 11 дүгээр сард МАХН—ын Төв Хорооны бүгд хурал түүнийг Намын Төв Хорооны нэгдүгээр нарийн бичгийн даргаар дахин сонгов. Сүүлийн хорь гаруй жилд МАХН—ын улс төрийн бодлогын зөв шугамын ачаар, хөдөлмөрчдийн эрэлхэг, баатарлаг тэмцлийн үрээр манай орны улс ардын аж ахуй, нийгмийн бүх амьдралд агуу их социалист өөрчлөлт гарав. Нөхөр Ю.Цэдэнбал нам, засгийн улс төрийн бодлого, шугам, тодорхой төлөвлөгөө, арга хэмжээнүүдийг боловсруулахад эрчим чадлаа гарган хамгийн идэвхтэй оролцсон билээ. Намын их хурал, Намын Төв Хорооны бүгд хурлуудад нөхөр Цэдэнбалын илтгэсэн илтгэл болон түүний хэлсэн үг, зохиолуудад тус орныг социалист ёсоор үйлдвэржүүлэх, хөдөө аж ахуйг хоршоолох, улс ардын аж ахуйн бүх салбарыг хөгжүүлэх үндсэн зорилт, практик арга замыг тодорхойлж, БНМАУ—ын хөгжлийн капиталист бус замын туршлагыг нэгтгэн дүгнэж, нам, төрийн байгуулалт, соёлын амьдрал, хөдөлмөрчдийн коммунист хүмүүжлийн тулгарсан асуудлуудыг тодруулан заасан юм.

Нөхөр Цэдэнбал марксизм—ленинизмийн агуу их сургаалд цаглашгүй үнэнч байж марксизм—ленинизмд харш үзлүүдтэй эвлэршгүй тэмцэн пролетарийн интернационализмын зарчмыг чин шудрагаар баримталж МАХН—ын эгнээг үзэл суртлын талаар цэвэр ариун байлгахын төлөө цуцалтгүй тэмцэж ирсэн нь намын хүч чадал, нэгдлийг бэхжүүлэх, БНМАУ—ын хөдөлмөрчдийн дотор намын нэр хүндийг мандуулахад хэзээд тус дөхөм болж байсан юм.

Нөхөр Ю.Цэдэнбал МАХН—ын Төв Хороо, БНМАУ—ын засгийн газрын удирдлагад олон жилийн турш байхдаа зохион байгуулагч гайхамшигтай авъяас чадал, барагдашгүй их эрчим хүч, тэсвэр хатуужил, коммунист зарчимч чанарыг ямагт үзүүлэн, ажилд хэзээд өндөр шаардлага тавьж байдаг юм.

Маш их хөдөлмөрч хичээнгүй, даруу зантай, олон түмэнтэй нягт холбоотой, боловсон хүчнийг халамжлан үздэг нь түүний бүхий л үйл ажиллагааны онцлог чанар мөн. Нөхөр Ю.Цэдэнбал Монгол—Зөвлөлтийн ард түмний ах дүүгийн мөнх найрамдлыг хөгжүүлэн бэхжүүлэх, БНМАУ ба социалист бусад орны найрамдал, хамтын ажиллагааг бүх талаар бэхжүүлэхийн төлөө, социалист орнуудын хамтын нөхөрлөлийн болон олон улсын коммунист хөдөлгөөний нэгдэл, нягтралыг марксизм—ленинизмийн зарчим дээр бататгахын төлөө тууштай интернационалч ёсоор ямагт гуйвалтгүй тэмцэж ирэв.

Нөхөр Ю.Цэдэнбал 1957, 1960 онуудад Москвад хуралдсан коммунист ажилчны намуудын төлөөлөгчдийн зөвлөлгөөнд оролцож ЗХУКН—ын XX—XXIII их хурлууд болон ах дүү нилээд намын их хурлуудад МАХН—ын төлөөлөгчдийг тэргүүлэн оролцсон юм.

Нөхөр Ю.Цэдэнбал тэргүүтэй БНМАУ—ын нам, засгийн төлөөлөгчид Зөвлөлт Холбоот Улс, социалист бусад оронд албан ёсны айлчлалт хийсэн нь социалист хамтын нөхөрлөлийн орнуудтай манай орны тогтоосон найрамдал, хамтын ажиллагаа, ах дүү намуудын интернационалч холбоо хэлхээг бэхжүүлэх үйл хэрэгт чухал хувь нэмэр оруулав.

Нөхөр Юмжаагийн Цэдэнбал бол империализм ба колониализмыг эсэргүүцэн, энх тайвны төлөө идэвхтэй тэмцэгч юм.

Нөхөр Ю.Цэдэнбал манай нам, төрийн энх тайванч гадаад бодлогыг хэрэгжүүлэн явуулахын тул их чармайлт гаргадаг бөгөөд энэ

(Төгсгөл нь 2 дугаар нүүрт)

МАХН—ын Төв Хорооны нэгдүгээр нарийн бичгийн дарга, БНМАУ—ын Сайд нарын Зөвлөлийн дарга нөхөр Юмжаагийн Цэдэнбал танаа

Манай нам, төрийн нэрт зүтгэлтэн эрхэм хүндэт таны 50 насны ойн өдрийг тохиолдуулан Төв аймгийн Намын Хороо, АДХ-ын Гүйцэтгэх Захиргаа аймгийн хаа нийт хөдөлмөрчдийг төлөөлж чин сэтгэлийн халуун баяр хүргэн, хамгийн сайн сайхны ерөөлийг дэвшүүлж байна.

Ардын хувьсгалыг шаашид гүнзгийрүүлэн, МАХН, ардын төрийн байгуулалыг бэхжүүлэх социалист эдийн засаг, соёлыг хөгжүүлэх, монголын ард түмнээс Зөвлөлт Холбоот Улс болон социалист бусад орны ард түмэнтэй тогтоосон ах дүүгийн найрамдал, хамтын ажиллагааг улам бэхжүүлж, БНМАУ—ын гадаад харилцааг өргөтгөн олон улсын коммунист, ажилчны хөдөлгөөний нэгдэл нягтралыг бататгахын төлөө тууштай ухаалаг, зарчимтай бодлого явуулж байгаа таны энэ их идэвхи чармайлт, зүтгэл бүтээлийг манай ард түмэн өндөр үнэлж байдаг юм. Монгол эх орондоо социализмын материал—техникийн баазу байгуулах түүхэн хөгжлийн жилүүдэд нам ард түмнийхээ үйл хэрэгт гарамгай зүтгэн өөрийн хүч мэдлэгээ дайчлан зориулж түүний хүлээлгэсэн өндөр итгэл найдварыг цаг ямагт үнэнч шудрага нэр төртэй биелүүлж ирсэн таны ажил амьдралын баялаг туршлага манай намын гишүүд, монголын бүх ард түмэн болон Төв аймагчууд бидний зоригжуулагч эрхэм сайхан үлгэр дуурайлал болж байна.

Эх орон ард түмнийхээ сайн сайхны төлөө, дэлхий дахины энх тайван, социализмын төлөөнөө таны цаашдын үр бүтээлт үйл ажиллагаанд шинэ их амжилт хүсч, эрүүл энх урт удаан наслахын билэгтэй сайхан ерөөлийг өргөн дэвшүүлье!

Намын Хороо
Төв аймгийн
АДХГ Захиргаа
1966 оны 9 дүгээр сарын 17
Зуунмод хот

Нөхөр Юмжаагийн Цэдэнбал

(Төгсгөл. Түрүүч нь 1 дүгээр нүүрт)

бодлогын үрээр БНМАУ—ын гадаад байдал ихээхэн бэхжиж, дэлхий дахинд БНМАУ—ын нэр хүнд өслөө.

Нөхөр Ю.Цэдэнбал нам, ард түмнийхээ үйл хэрэг социализмын үйл хэрэгт чин шудрага зүтгэснээрээ манай орны хөдөлмөрчдийн гүн хүндэтгэл, халуун хайр талархалыг хүлээсэн юм.

1940 оноос эхлэн төрийн дээд байгууллага —БНМАУ—ын Бага хурлын гишүүн, Ардын Их Хурлын депутатаар тасралтгүй сонгогдож байлаа. Нам, ард түмнийхээ өмнө гарамгай гавъяа байгуулсан учир нөхөр Цэдэнбал Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын Хөдөлмөрийн баатар цол хүртэж тус улсын одон, медалиар удаа дараа шагнагдсан билээ. Монголын ард түмэн нөхөр Цэдэнбалыг итгэлт хүү, ардын хувьсгалт нам, засгийн шалгарсан зүтгэлтэн гэж үзэж, тавин насны нь ойн өдөр түүнд эрүүл энх, урт удаан насалж, БНМАУ—ын хөдөлмөрчдийн сайн сайхан амьдрал, аз жаргалын төлөө бүтээлч үйлстээ их амжилт олохыг халуун сэтгэлийнхээ угаас ерөөж байна.

Тэргүүн

Бог мал хээлтүүлэг

Манай мал сүргийн тоо толгойг өсгөж, товарлаг чанарыг дээшлүүлэхэд бог мал хээлтүүлэгийн ажлыг богино хугацаанд чанартай хийж дуусгах явдал шийдвэрлэх рольтой билээ.

Энэ жил манай аймаг хонь 500—гаад мянга, ямаа 80—аад мянган толгойг тус тус хээлтүүлэх юм. Энэ жилийн хээлтүүлэгийн ажлыг бэлтгэл зохион байгуулалт сайтай хийж, хээл авбал зохих эм хонь ямааг бүрэн хээл авахуулж чадвал 1967 онд мал өсгөх улсын төлөвлөгөөг биелүүлэх үндсэн нөхцлийг бүрдүүлж өгнө.

Өнгөрсөн намар манай аймгийн сум нэгдэл, САА—нууд бог мал хээлтүүлэгийн ажлыг бэлтгэл зохион байгуулалт сайтай хийж богино хугацаанд чанартай явуулж дуусгасан билээ.

Гэвч бог мал хээлтүүлэгийн ажлыг бэлтгэл зохион байгуулалтгүй, оройтуулан урсгалаар нь явуулж байсан дутагдал Баянцагаан, Баянбараат, Баян, Дэлгэрхаан, Эрдэнэ зэрэг сум нэгдэлд үзэгдэж байв.

Тэрч байтугай Эрдэнэ сумын «Монгол-Унгарын найрамдал» нэгдэл 600 гаруй 2,3 дугаар эрлийз хонийг хамуутай гэдэг нэрийдлээр зохиомол хээлтүүлэг хийхгүй ердийн аргаар, монгол хуцаар хээлтүүлж байсан байна.

Одоогийн байдлаар ихэнх сум нэгдэл, САА—нуудад хурга ялгах ажил дуусаагүй, зарим нэгдэлд хуц, ухна хүрэлцээгүй байгаа зэргээр хээлтүүлэгийн бэлтгэл хангагдаагүй байгаа нь өнгөрсөн жилийнхээ дутагдлыг давтахад хүрч болзошгүй байна.

Иймээс бог малын хээлтүүлэгийн ажилд оршиж байгаа дутагдалд нам, улс, хөдөө аж ахуйн байгууллагууд зохих дүгнэлт хийж 1966 оны бог мал хээлтүүлэгийн ажлыг бэлтгэл зохион байгуулалттай хийж, зохиомол хээлтүүлэгийн аргыг өргөн хэрэглэн хээл авбал зохих эм хонь, ямааг бүрэн хээл авахуулах явдал цаг үеийн чухал зорилт болж байна.

Иймучраас юуны өмнө хурга ишгийг ялгах ажлыг яаралтай хийж, эм хонь ямаанд тарга хүч авахуулах, хээлтэгч хээлтүүлэгчийн тохироог дахин хянан үзэж дутагдах хээлтүүлэгчийг олж бэлтгэх, байгаа хээлтүүлэгчийнхээ тэжээл арчилгааг сайжруулж, нэмэгдэл тэжээлээр тэжээх, үрийг шинжлэх, хиймэл үтрээнд сургах ажлыг хийх хэрэгтэй.

Үүний зэрэгцээгээр зохиомол хээлтүүлэгийн салбарыг билчээр усны тохиромжтой газар зохих шаардлагын дагуу байгуулж, зохиомол хээлтүүлэгт орох суурьудыг буулган хээлтүүлэгийг эхлүүлэх хэрэгтэй.

Дур зоргийн хээлтүүлэгт орох суурьудад нэг хуц ухнанд 25—30 эм хонь ямааг ноогдохоор бодож, шаардагдах хуц ухнаар хангаж алсын оторт гарган, хуц ухныг шөнө уяж сойгоод өдөр тавих журмаар хээл авахуулах ажлыг зохион байгуулбал зохино. Бог мал хээлтүүлэгийн ажилд мал аж ахуйн мэргэжилтнүүдийн хүчийг зөв хуваарлан, тэднээр гардан хийлгэж, зоо—мал эмнэлгийн хяналтыг эрс сайжруулан, шинжлэх ухааны ололт тэргүүний туршлагыг нэвтрүүлэх социалист уралдааныг малчдын дунд өрнүүлэн ажиллах хэрэгтэй.

Нам, улс, олон нийтийн байгууллагууд бог мал хээлтүүлэгийн ажилд тавих хяналт шалгалтаа эрс сайжруулж хээл авбал зохих эм хонь ямаа бүрийг хээл авахуулах эдийн засгийн ач холбогдлыг малчдын дунд тайлбарлан таниулж, тэдний идэвх хөдөлгөөнийг өрнүүлэхэд суртал ухуулгынхаа ажлыг чиглүүлж ажиллавал зохино.

Сурлагаа хөдөлмөртэй холбож байна

Бүрэн сумын «Бүрэндэлгэрэх» нэгдэл Дулааны голд тарьсан идэшний ногоогоо саяхан хурааллаа. Нэгдлийн идэшний ногоог тарих, хураах ажилд тус сумын бага сургуулийн пионер сурагчид ажиллав.

Тэд га гаруй газрын төмс, сонгино хураахын зэрэгцээ идэшний ногоог арчлах, ургуулах, хураах арга барилуудыг мэдэж авчээ. Бас өнгөн хөрсний бүтэц, чулуулаг, ургамал, идэшний ногоо зэргийн цуглуулга хийж, түмэн бодисын хичээлийн бие үзүүлэнгийн материал бэлдэж иржээ.

Сурагчид энэхүү хөдөлмөрийн процесст идэвхтэй оролцсон нь сурлагыг хөдөлмөртэй холбож, хөдөлмөрийн зарим нэг чадвар, дадлага эзэмшихэд тус болсон байна.

Л.Самбуу

Намын ажилтны бүсийн зөвлөлгөөн

Саяхан Тариат, Лүн, Өндөрширээт, Эрдэнэсант, Заамар сумын намын ажилтны туршлага солилцох зөвлөлгөөнийг аймгийн Намын Хорооноос зохион байгуулан Тариат сумын төвд хийлгэв.

Зөвлөлгөөнд дээрх сумдын намын үүрийн дарга, орлогч, товчооны гишүүд болон аймгийн Намын Хорооны нарийн бичгийн дарга Билгээ, намын байгууллагын хэлтсийн эрхлэгч Чүлтэмсүрэн нар оролцлоо.

Зөвлөлгөөнөөр намын үүрийн орлогчийн ажлын талаар Эрдэнэсант сумын намын үүрийн дарга Сүрэнжав, олон нийтийн хянан шалгах комиссын ажлыг хэрхэн удирдаж байгаа тухай Лүн сумын намын үүрийн орлогч дарга Сандаг, намын гишүүд нэг бүртэй хэрхэн ажиллаж байгаа тухай Өндөрширээт сумын намын үүрийн дарга Хоролсүрэн, намын үүрийн ажлын төлөвлөгөөг хэрхэн төлөвлөж ажилладаг талаар Заамар сумын намын үүрийн дарга Даш, намын үүрийн ажилд хэрхэн оролцдог тухай Тариат сумын намын үүрийн товчооны гишүүн Балбар нар сонсгол тавьж тус тусын ажлын туршлагаа ярив. Тус зөвлөлгөөнд тавигдсан сонсголоос үзэхэд Өндөрширээт сумын намын үүр намын гишүүн бүртэй ажиллах талаар сүүлийн үед үр дүнтэй ажлууд зохиожээ. Тус сумын намын үүрийн товчоо, намын гишүүдийг нэг бүрчлэн хүлээн авч ажил амьдралтай нь танилцан мэдэц хүмүүжил хэвлэл ашиглалтын байдлыг шалгадаг байна.

Түүнчлэн намын гишүүн бүрийн манлайллын судалгааг сар бүр хөтлөж гишүүдэд өгөх даалгаврыг урьдчилан санал авсаны үндсэн дээр өгдөг болсон туршлагаа дэлгэрэнгүй ярив.

Тариат сумын намын үүрийн товчооны гишүүн Балбар намын үүрийн ажилд биеэр оролцож намын үүрээс өгөгдсөн үүрэг даалгаврыг хугацаанд нь биелүүлдэг байна.

Балбар намын үүрээс зохиож байгаа ажил, аймгийн Намын Хорооны тогтоол шийдвэртэй танилцах зэргээр намын дотоод ажилд 7 хоногийн 3,6 дахь өдөр тогтмол оролцож цаашид нам, эвлэлийн гишүүдээр дамжуулан сурталчлах ажил өргөнөөр зохиодог зэрэг туршлагаа ярив.

Мөн намын үүрийн орлогч даргын ажлыг удирдан чиглүүлэх, намын үүрээс ажлын төлөвлөгөө зохиох, ОНХШ комиссын ажлыг тодорхой удирдлагаар хангаж ажиллах явдал хангалтгүй байгаа дутагдлыг шүүмжлэн ярилцаж саналаа солилцов.

Зөвлөлгөөнд оролцогчид Өндөрширээт сумын намын үүрээс гишүүн бүртэй ажилладаг туршлага, намын үүрийн ажилд тодорхой ажил хэрэгчээр оролцдог Тариат сумын намын үүрийн товчооны гишүүн Балбарын туршлага, Тариат сумын төвийн албан байгууллагуудын соёлч байдал ба өөрийгөө сурталчилдаг туршлагуудыг ажилдаа хэрэглэхээр тогтов.

Мөн зөвлөлгөөн дээр Намын Хорооны нарийн бичгийн дарга Билгээ, намын байгууллагын хэлтсийн эрхлэгч Чүлтэмсүрэн нар зөвлөлгөөний ач холбогдлыг дүгнээд намын байгууллагуудын ажилд тэргүүн туршлага нэвтрүүлэх, МАХН—ын XV их хурлын шийдвэрийг сурталчлах ажлыг улам эрчимжүүлэх намын үзэл суртал зохион байгуулалтын ажлын нэгдлийг хангах, намын гишүүн бүрийг ухуулгын ажилд тодорхой оролцуулах талаар дэлгэрэнгүй ярьж зөвлөлгөөн өгөв.

Ж.Цэрэндорж

Сүүлчийн шуудангаар

Жаргалантын САА—н үхэр хонины фермийнхэн 1966 оны хадлангийн ажилд бэлтгэл зохион байгуулалт сайтай гарснаар төлөвлөгөөг 800 тонн өвсөөр давуулан биелүүлээд байна.

* * *

Жаргалантын САА—хан 1966 оны намрын ургац хураалтын ажилдаа ид ороод ажиллаж байна. Тариа хураалтын эхний явцаас үзэхэд үр тарианы бүх талбайн 30 хувийг нь буюу 10100 га-г ангилж хадаад байна.

Үр тарна ангилалтын эхний уралдаанд Батсүмбэрийн тасаг бүх жатакны 77 хувийг ажиллуулж 2545 га—г буюу бүх талбайнхаа 33 хувийг ангилж мөн тасгийн Готов даргатай 1 дүгээр бригад бүх жатакынхаа 82 хувийг ажиллуулж 1243 га буюу бүх талбайн 54 хувийг хадсанаар социалист уралдаанд шилжин явах туг авав.

Ш.Ядамсүрэн

* * *

Гачууртын САА—н дэргэдэх хүн эмнэлгийн Уламбаяр ахлагчтай СХТБ—ын хамт олон САА—н 2 дугаар фермийн 1 дүгээр бригадад 200 тонн өвс хадаж өгөхөөр үүрэг аваад 8 дугаар сарын 1—нд 8 хүнтэй гарч ажиллаад, энэ хугацаанд ажлын нарийн хувиар тооцоотой ажиллаж 100 орчим тонн өвс хадаж бухалдаад одоо ногоон солоом хадах ажилд орлоо.

Энэ ажилд Дарьсүрэн, Намдаг, Сумъяа нарын олон хүн идэвхитэй ажиллаж өдрийн нормоо 100—105 хувиар биелүүлж байна.

Д.Дамдин

* * *

Жаргалантын САА—н хонины фермийн хадламчид дээр хүрэлцэн очвол нуруулдсан өвс тэртээ энтээд дүнхийж байв.

Хадлангийн бригадын дарга Хоролсамбуутай уулзвал: -манай хадлангийн бригад 8 дугаар сарын 1—нээс эхлэн ажилласан.

Ер нь манай бригад 2800 га хадаж 1400 тонн өвс авах төлөвлөгөөтэйгөөс одоогийн байдлаар 1692 га хадаж 798 тонн өвс авч 53 нуруу хийгээд байна.

Бригад маань сангийн аж ахуйгаас зарласан болзолт уралдаанд 2 дугаар байр эзэлж туг, мөнгөн шагнал авсаны дотор тэргүүний хадагч тугийг бригадын хадагч Бямбасүрэн авлаа гэж ярив.

Д.Базаррагчаа

БАЯРЫН ЦАХИЛГААН

ЖАРГАЛАНТ СУМ САНГИЙН АЖ АХУЙН НАМЫН ХОРООНЫ НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА ДАШНЯМ, АДХГ ЗАХИРГААНЫ ДАРГА АРЪЯА НАРТ

Хадлангийн төлөвлөгөөг хугацаанаас нь өмнө 100,5 хувиар биелүүлсэнд баяр хүргэж, ургац хураалт, сүү тушаалт, тарвага агналт зэрэг бүх төлөвлөгөөт ажлуудыг давуулан биелүүлж өндөр амжилт гаргана гэж танай сумын хамт олонд аймгийн Намын Хороо, АДХГ Захиргаа бат итгэж байна.

Аймгийн Намын Хороо Агваансодов

Аймгийн АДХГ Захиргаа Жамсран

1966—9—13.

Хадлангийн талбайгаас

Баянчандмань дахь нэгдэл дундын модны үйлдвэрийн Дамба ахлагчтай хадлангийн бригад бэлтгэх бүх өвснийхөө төлөвлөгөөг 20 хувиар давуулан биелүүлж бахдам сайхан амжилт гаргалаа.

* * *

Баянчандмань дахь үржил аохимол хээлтүүлэгийн улсын станц хадлангийнхаа ажилд эртлэн гарч 1966 онд бэлтгэх өвсөө бүрэн хадаж дуусгаад одоо өвөлжөөндөө татаж байна.

Хадлангийн ажилд хадагч Халтар, Шагдар нарын олон хүн идэвхитэй ажиллав.

Г. Шаарийбуу

ГАНЦХАН ӨДӨРТ

Зам ангийн хамт олон МУЭ—ийн 9 дүгээр их хурал, аймгийн ҮЭ—ийн Зөвлөлийн 14 дүгээр бага хурлыг угтаж малын тэжээл бэлтгэх ажилд өндөр бүтээлийн нэг өдрийн ажил зохион явуулав.

Өндөр бүтээлийн нэг өдөрт тус ангиас зохион байгуулсан 2 бригадын 20 гаруй хүмүүс 3000 кг өвс хадах үүрэг авч ажиллаад 5200 кг өвс хадаж өгөгдсөн нормоо 2200 кг өвсөөр давуулж хөдөлмөрийн бахдам амжилт гаргав.

Ш. Тэрбиш

Өндөр бүтээлийн гурван сард

Малын тэжээл бэлтгэх ажилд тусалж байна

Өнгөрсөн Ням гаригт Аймгийн төвийн 10 жилийн дунд сургуулийн 800 гаруй пионер сурагчид багш нарын хамт Баруун зууи модны аманд хадланд гарч, сурагч бүр 4—5 шуудай өвс ногоо цуглуулж 80—100 кг—ын бухал 1000 гаруйг хийж 10 тонн гаруй өвс бэлтгэв.

Энэ ажилд багш Нямаа, Лхагвасүрэн, Дашзэвэг нарын удирдсан ангиуд бусдаасаа илүү бүтээлтэй ажилласан байна.

Дунд сургуулийн багш сурагчид хадлан хадахын хамт 30 кг жимс, 60 кг самар түүжээ.

Мөн өдөр Сэргэлэн сумын бага сургуулийн 40 хүүхэд «Авдархангай» нэгдлийн 2 га үтрэмийн талбайн зэрлэг ургамлыг цэвэрлэж хусахын хамт 12 багш нэг бригад болж 12 тонн өвс нуруулдсан байна.

Энэ Ням гаригт аймгийн төвийн 20 гаруй байгууллагын 356 хүн «Авдархангай» нэгдлийн ногоон тэжээл хураах ажилд оролцож 80 гаруй га-гийн ногоон тэжээл хурааж 37 тонн ургац авчээ.

Хадсан тэжээлийг 16 машин, 25 тэвшээр зөөж 20 гаруй тонн тэжээл татсан байна.

Малын тэжээл хадаж тээвэрлэхэд Замын анги, Шүүх, Прокурор зэрэг газрын хамт олон давуу амжилт гаргав.

Туршлага солилцов

БНМАУ—ын Банкны Ерөнхий Хорооны харъяа тоолох тасаг, хэвлэх цех, авто гараашийн дэргэдэх Дарамжав Галсандавга, Хайсандай ахлагчтай социалист хөдөлмөрийн бригадын зарим гишүүд тус аймгийн Банкны хэлтсийн Агваандансан ахлагчтай социалист хөдөлмөрийн төлөө бригадын ажил байдалтай танилцаж туршлагаа хамтран солилцов.

Бригадын ахлагч Дарамжав, Галсандавга, Хайсандай нар өөрсдийнхөө бригадын хамтарч ажиллаж амьдарч, сурч байгаа, бригадын гишүүдийг боловсролын талаар шат ахиулах, төрөл бүрийн мэргэжил эзэмшүүлэх талаар хийсэн ажлаа дэлгэрэнгүй ярив.

Бригадын ахлагч Агваандансан улсын Банкны дэргэдэх социалист хөдөлмөрийн төлөө бригадын ажлын биш цагаар хаягдал тугалага ашиглаж мөнгөний ломбо цутгах, лац хийдэг хаягдал цуглуулж авто машины мотор боож олон зуун мянган төгрөгийн хэмнэлт гаргадаг сайн туршлагыг бригадаараа эзэмшиж, мэргэжил нэгтнээс өгсөн санал зөвлөлгөөнийг ажилдаа тусган, авсан үүргээ амжилттай биелүүлэхээ илэрхийлэв.

Дараа нь 4 бригадын гишүүд нөхөрсөг уулзалт хийж ажлын ололт амжилтаа ярилцахын хамт бригад хоорондоо дурсгалын зүйл солилцов.

Энэ 4 бригадын гишүүд хамтран явж аймгийн төвийн Орон Нутгийг Судлах Музей үзэж, Үйлдвэрлэл Хоршооллын артелийн ажилтай танилцав.

ХАМТЫН ГЭРЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТЭД ТАВИХ ХЯНАЛТЫГ САЙЖРУУЛЪЯ

Бүхнийг хүний төлөө, хүний сайн сайхны төлөө гэдэг бол манай нийгмийн гол зарчим мөн.

Энэ хуулийг амьдралд хэлбэрэлтгүй биелүүлэх болон ард түмний аз жаргалын төлөө байнга анхааран халамжлахыг манай нам өөрийн гол зорилт болгон тавьж байна.

Ардын аж ахуйн бүх салбарын түргэн өрнөлт, тасралтгүй өсөн бэхжиж байгаа социалист эдийн засаг нь хөдөлмөрчдийн аж амьдралыг дээшлүүлэх хүчирхэг суурь боллоо.

Энэ учраас САА, МААМС, үйлдвэр, тээвэр, үйлчилгээ, зам барилга зэрэг байгууллагууд түүний дэргэдэх ҮЭ—ийн хороод хамтын гэрээ байгуулж, түүгээр удирдлага болгон ажилласнаар улсын төлөвлөгөөг биелүүлэх, хөдөлмөр хамгаалал, ахуй соёлын арга хэмжээнд тавих хоёр талын хариуцлага дээшлэн сайжирч байна.

САА, үйлдвэр аж ахуйн байгууллагын захиргаад, ҮЭ—ийн хороодын хооронд байгуулсан хамтын гэрээнүүд нь 1966 оны улс ардын аж ахуйн төлөвлөгөөг биелүүлэх хэрэгт ажилчин албан хаагчид, ҮЭ—ийн гишүүдийн хүчийг дайчилж, хөдөлмөрийн сахилга батыг бэхжүүлэн, ажилчдын ахуй соёлын үйлчилгээг сайжруулахад их үүрэг гүйцэтгэх ёстой.

Хамтын гэрээ байгуулах болон түүгээр удирдлага болгох талаар аж ахуй үйлдвэрийн захиргаа, ҮЭ—ийн хороод зарим үед хайхрамжгүй ханддаг нь хамтын гэрээний ач холбогдлыг бууруулахад хүргэж байна.

Аймгийн хэмжээгээр хамтын гэрээ байгуулж ажиллах газар 22 байгаагаас оны эхэнд дөнгөж 19 нь хамтын гэрээ байгуулжээ.

Гэтэл аймгийн 13 дугаар авто бааз, Их хайрханы уулын үйлдвэр зэрэг газрууд оны эхний хагас жил өнгөрсний дараа хамтын гэрээ байгуулж байв.

Хамтын гэрээ байгуулахад нийтдээ 4380 хүн оролцож 269 санал гарчээ.

Эдгээр саналаас 121—ийг хамтын гэрээнд тусган оруулсан боловч биелүүлэх ажлын тэмцэл санаачлага аль ч газар мохоо байна. Хамтын гэрээ байгуулсан үйлдвэр, САА зэрэг байгууллагуудын захиргаадаас хамтын гэрээнд авсан үүрэг 523—ыг энэ оны эхний хагас жилд биелүүлэхээс 412—ыг, ҮЭ—ийн хороод 419 үүргээс 349—ийг тус тус биелүүлж 1966 оны эхний хагас жилд биелүүлбэл зохих хамтын гэрээнд авсан 2 талын үүргийг 7—17 хувиар тасалдуулсан байна. Энэ бол хамтын гэрээнд авсан үүргийг нэг бүрчлэн биелүүлэх ажилд тавих хяналт шалгалт тооцоо муу байгааг харуулж байна.

Хамтын гэрээгүй, хамтын гэрээ байгуулсан боловч сар буюу улиралд, хагас бүтэн жилээр дүгнэж ажилчин албан хаагчдын хурлаар хэлэлцүүлэхгүй, гэрээнд заагдсан үүрэг нэг бүрийг заавал биелүүлэх талаар арга хэмжээ авахгүй байгаагаас гадна хамтын гэрээний үүргийг биелүүлдэггүй, зөрчил гаргадаг хүмүүс дээр тодорхой арга хэмжээ авахгүй урсгалын байдлаар өнгөрөөх явдал их байна.

Энэ бол нам, улсын сахилга бат, ажлын хариуцлага алдаж байгаа хэрэг юм.

Хамтын гэрээ бол улсын төлөвлөгөөг хугацаанд нь биелүүлэх, хөдөлмөрийн бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, бүтээгдэхүүний өөрийн өртгийг хямдруулах, үйлдвэрийн газар, аж ахуйн байгууллагад арвилан хэмнэх зарчмыг нэвтрүүлэх, хөдөлмөрийн сахилга батыг бэхжүүлэх, үйлдвэрийг шинэ техник төхөөрөмжөөр тоноглох, түүхий эд материалыг хэвийн нөөцтэй байлгах, ажилчдын хөдөлмөр хамгаалал, эрүүл ахуйн шаардлагыг биелүүлэх тухай соёл ахуйн хэрэгцээг хангахад чиглэсэн байх хэрэгтэй.

Хамтын гэрээний биелэлт, явцын талаар аймгийн АДХГ Захиргаа, ҮЭ—ийн Зөвлөлөөс үргэлжийн хяналт тавьж хамтын гэрээг цаг хугацаанд нь биелүүлэх ажлыг эрхлэх ёстой.

Хамтын гэрээ байгуулсан газар, байгууллага уул гэрээний биелэлтэд гүйцэтгэлийн шалгалтыг байнга хийж, хоцрогдож яваа зүйлийг ажилчдын хурал зөвлөлгөөн, Үйлдвэрчний эвлэл, захиргааны хурлуудаар хэлэлцэн оновчтой ажил хэрэгч арга хэмжээ авч байвал зохино.

Одоо хамтын гэрээтэй байгууллага бүр авсан үүргийн биелэлтийг нэгбүрчлэн шалгаж, биелэгдээгүй ажлыг биелүүлэх арга хэмжээг төлөвлөн боловсруулж ажилчид, инженер техникийн хүмүүсээс социалист уралдаанд үүрэг амлалт авахуулан олон түмний бүтээлч идэвхийг өрнүүлэн ажиллахын хамт ҮЭ—ийн идэвхтэнүүд ба хөдөлмөр хамгааллын комиссын гишүүдийг хяналт шалгалтын ажилд дайчлан оруулах нь чухал байна.

С. Цэгмэд

(*Аймгийн ҮЭ—ийн Зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга*)